

ЦРНОГОРСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЈЕТНОСТИ
ГЛАСНИК ОДЈЕЉЕЊА УМЈЕТНОСТИ, 28, 2010.

ЧЕРНОГОРСКАЯ АКАДЕМИЈА НАУК И ИСКУССТВ
ГЛАСНИК ОТДЕЛЕНИЯ ИСКУССТВ, 28, 2010.

THE MONTENEGRIN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS
GLASNIK OF THE DEPARTMENT OF ARTS, 28, 2010.

UDK 75:929 Zonjić J.

Добрашин ЈЕЛИЋ*

О ЈОВАНУ ЗОЊИЋУ, СЛИКАРУ

Апстракт: Јован Зоњић један је од најистакнутијих представника црногорског, београдског и југословенског сликарства на прелазу из академизма у модерно сликарство. Мада је било покушаја да слика апстрактно, никад није прекорачио границу на којој слика сасвим губи чврсту форму.

Сликао је пејзаже с црногорским, дубровачким, београдским и париским мотивима, портрете, мртве природе, илустровао књиге, радио ратне плакате, полемисао, писао ликовну критику.

Да је био веома цијењен, доказ је и то што је награђиван, што је његову слику откупио Музеј модерне уметности, у Паризу, али и то што су о њему најпохвалније писали такве личности какве су Растко Петровић, Раде Драинац, Симиша Пауновић, Олга Перовић, Милан Маровић.

Кључне ријечи: Јован Зоњић, академизам, интимизам, Црна Гора, Београд, Париз, изложба, сликарство, тоналитет, фолклор, осликавање, илустрација

Ликовна умјетност у Црној Гори почиње да се развија у другој половини XIX вијека. Романтичарске представе из тог периода, прије свега борба против Турака, привлаче умјетнике са стране, који, најчешће, сликају композиције и портрете. Најзначајнији сликари из тог периода су Јарослав Чермак¹, Влахо Буковац, Теодор Валерио.

Ова претходница, основа је другог „таласа”, из којег се зачала особена модерна умјетност у Црној Гори. Њега чине сликари школовани у Атини, Венецији, Бечу, Напуљу, Кијеву, а најзначајнији су

* Књижевник

¹ Јарослав Чермак је, због Црне Горе и умјетности, забаталио своју жену, која је поднијела тужбу за развод брака, у којој је, као разлог за развод, истакла да њен муж више воли Црну Гору, него њу.

Анастас и Шпиро Боцарићи, Шпиро Ђурановић, Михаило Врбца, Марко Брежанин, Илија Шобајић, Ђуро Радоњић.

Значајан подстицај развоју модерне ликовне умјетности у Црној Гори дао је Перо Почек, чије се сликарство заснива на академском реализму, али и на импресионистичким особеностима.

Динамичан развој ликовна умјетност у Црној Гори доживљава тек после Првог свјетског рата, а припремиле су га историјске околности – ослободилачка борба Црногораца за слободу, пито-рескност црногорског пејзажа, ријешеност црногорских сликара да „ратничку дјелатност” замијене умјетничком, да крваву позорницу стварности замијене уљепшаном, умјетничком, сликом.

Мило Милуновић, Ристо Стијовић, Петар Лубарда, Михаило Вукотић, Јован Зоњић, Ораовац, Вушковић, Кујачић, Радоњић, Божовић, који су живјели и стварали у Београду и Паризу, и припадали београдској школи, као и Ђурановић, Вујовић, Новаковић, који су живјели и стварали у Црној Гори, дали су ризници југословенске модерне ликовне умјетности бројна дјела трајне умјетничке вриједности.

Јован Зоњић, син Радисава Радоњина, из Краља, код Андријевице, и Милице, рођене Поповић, из Берова, у Херцеговини, рођен је у Цетињу, 7. маја 1907. године². Основну школу завршио је на Цетињу, а нижу гимназију и техничку школу у Сарајеву. На Уметничкој школи у Београду, дипломирао је, код великана српске Модерне, Љубомира Ивановића, од којег је научио цртеж и националну старину и Милана Миловановића, који му је усадио приврженост према пејзажу.

Оженио се Симоном Франце, Словенком, с којом је добио кћерке Милицу-Мишу и Даницу-Даду.

Живио је у Цетињу, Сарајеву, Београду, Пећи, Паризу, Љубљани. У Паризу, гдје је, с прекидима, боравио од 1931. до 1939. године, и током 1956, заузимао је истакнуто мјесто међу југословенским сликарима.

За вријеме Другог свјетског рата, напушта Београд, и враћа се у Црну Гору. У устанку, који га затиче у Цетињу, као интелектуалац, био је запажен и сумњив, и хапшен у Цетињу и Херцег Новом, после чега, крајем 1941. године, одлази у Словенију.

² Те године рођени су и Петар Лубарда и Радован Зоговић.

У Љубљани илегални покрет Народно ослободилачког фронта интересује се за њега, прихвата га, и, од марта 1942. године, Зоњић ради при његовој пропагандној техници.

Од ослобођења, живио је у Београду. Најчешће, у материјалним оскудицама. Поратне године биле су му најтеже. Носећи у себи дух умјетности и ријешеност да му монашки служи, од 1949. године, одлучио је да живи као слободни умјетник.

Умро је, 20. децембра 1961. на Врачару, сахрањен на Новом гробљу у Београду.

Исте године кад је дипломирао на Уметничкој школи у Београду, у августу 1931, имао је, на Цетињу, у сали Велике гимназије, прву самосталну изложбу³. Овом приликом, изложио је 40 својих студија, портрета и пејзажа, већином насталих у току школовања.

У то вријеме, веома га је занимао акт, и при том, како пише Младен Ломпар, „радио је академски, fino, скулпторски моделирао сваки анатомски детаљ”. Но, иако се у томе само назире његова даровитост, у „уљаним сликама, портретима, пејзажу и мртвој природи, осјећа се топли колорит и сензибилност за fine, лирске мијене природе”.

У приказу ове изложбе, хроничар *Зетског гласника* закључио је да је млади Зоњић, „емоционалан и необично интуитиван дух, са јако наглашеним смислом за комбинацију”.

Зоњић, пишу загребачке *Новости*, припада оним млађим људима ових крајева који су на себе, својом даровитошћу, привукли нарочиту пажњу. Нарочито истичу актове, који су цртани „одлично, пластично; детаљно анатомски ријешени у академском смислу. Овдје се Зоњић одваја од академизма и залази дубље у тражењу сликарских стварања”.

Као дјела најјачег умјетничког израза, на овој изложби, извјештач је видио аквареле: „Док у његовим активностима доминира цртеж и моделација, дотле је у акварелу цртеж пао под утицај колорита. Умјетник их индивидуално рјешава. Са мало рада, лако је схваћена глава дјевојке која је пуна сочности и мекоте. Колорит и тон је благ, профињен. Осјећа се веома јака сензибилност”.

Изложба је, према писању штампе, била добро посјећена, а бан и општина Цетиње откупили су по једну слику.

³ Изложбу је отворио адвокат Новак Милошевић.

Зоњић није хтио да гради педагошку каријеру, иако је Уметничка школа првенствено стварала наставнички кадар за средње школе, већ је отишао у Париз. Тамо су га, како каже Вук Драговић, дочекале „свјетлости булевара, шум улице, помамни ритам великог града”. Али нигдје кута где би склонио главу и разапео платно да слика. Ипак, зближио се с Милом Милуновићем, с којим је дијелио атеље, и Миливојем Узелцем, тада најпознатијим југословенским сликарима у Паризу, и, уз њих, страствено сликао. Слушао је предавања из историје умјетности и археологије на Сорбони. Био је ђак чувеног стручњака, професора Шнедера. Истовремено, специјализовао се у школи у Лувру, у одјељењу сликара Роберта Реја, професора на *Ecole des Beaux Art*, и управника музеја у Фонтенблоу. На основу, изузетно повољне, препоруке сликара Андре Девамбеза, професора те школе, добио је стипендију француске владе, коју су му, из необјашњивих разлога, укинули. Академик Франсоа Лоран, професор ове академије, изузетно повољно оцјењује његове радове, и, 1932, прима га у атеље одјељења академије.

У октобру, 1933. године, у Ратничком Дому⁴, у просторијама Друштва пријатеља Француске, имао је другу своју самосталну изложбу, прву у Београду⁵.

Вук Драговић пише да млади Зоњић показује свој изграђени таленат. У Паризу, било је и глади, али пребродио је двије дуге париске године, а да није подлегао нити туберкулози, нити се препустио „саблазни кича”.

Довољно талентован да схвати да не треба да робује занатским предрасудама, радио је сам. Радио је до посљедњег атома снаге. Непризнато и незнано, савлађивао услове чађавих мансарди. И тек тада, обасјао га је зрачак среће. На наговор својих пријатеља, дао је двије слике Салону. Сам их је, на грбачи, однио с Монпарнаса у Гран-Пале. И не само да су их примили већ је и париска штампа забиљежила његово име. Али, он није прослављао, већ је повећао напоре. У томе му је помогла, иначе према странцима индиферентна, париска критика, која је на њега појачано обратила своју пажњу. Послије тог париског искуства, у Београду, изложио је двадесет и пет слика: „Двадесет и пет видова света кроз призму његовог, црногорског схватања. (Изгледа да је овај квалификативни придев

⁴ Данашњи дом војске Србије.

⁵ Изложбу је отворио Милан Грол.

добио, коначно, право да се има сматрати као позитиван⁶) – каже Драговић.

Примијећено је да је Зоњић умјетник „с великим смислом за хармонију и линију”. Он, у овом првом периоду свог рада „продубљује своја виђења, развија своју технику и хрли напред нечем много већем”, што „обећава богату зрелост”.

Растко Петровић пише да се Зоњићева самосвојност испољава у осјећајности, финоћи, „многоструком испредању и распредању израза, у свему што је дематеријализација и оркестрирање сликарског израза, и све је то код њега на завидној висини”. Уочавајући његову врло изражену осјећајност, нијансираност, као и инспирисаност француским предимпресионизмом (Курбе, Коро, Миле), каже да Зоњић постиже, сликарски, веома сложене слике, које су поетске и музичке „у својој меланхоличности, као у већању и као посуте неким златним прахом, који их чини скупоценим”.

Закључује да се Зоњићеви напори показују као „необично сложено, необично богато захватање у визуелна и друга искуства”.

Предраг Каралић, пише да је Зоњић „један из кола савремених црногорских сликара, који су изненада и нагло увели Црну Гору у сликарство, постижући одмах високе домете, као још ново и неисцрпљено тле”. Сматра да су „префињеност компоновања и конструисања” његове двије главне особине.

Притијешњен немаштином, 1934. године, Зоњић се враћа у Београд, па одлази у Пећ, гдје су му живјели стари родитељи, и тамо ради слику *Фетија*, за коју, исте године, на Јесењем салону, у Београду, добија награду Београђана⁶.

Позиву удружења Београђани се нијесу одазвали у оноликом броју како је организатор то очекивао. Ипак, 85 Београђана дало је по двјеста динара. У том тренутку, дакле, награда је износила 16600

⁶ Награду „Београђани београдским уметницима” установило је београдско Удружење „Цвијета Зузорић”, те године. Иницијативу је покренуо вајар Сретен Стојановић, с намјером да се од сто имућнијих Београђана прикупи 20 000 динара, и тим износом награди најбољи сликарски или вајарски рад, који буде изложен на Јесењој изложби београдских умјетника. Овој приватној иницијативи прибјегло се пошто су пропали сви покушаји да се држава за то заинтересује.

Између два рата, у Београду, одвијале су се двије изложбе радова ликовних умјетника. На прољећним изложбама учествовали су југословенски умјетници, а на јесењим београдски.

динара, јер два прилагача, која су то обећала, новац нијесу приложила, али се претпоставља да ће то учинити накнадно⁷.

Иако је Зоњић уживао завидно мјесто код критичара, публике и међу својим колегама, том вијешћу били су многи изненађени.

Зоњић, који се није надао овом великом признању, био је више него узбуђен, што је објаснио тиме да је, кад се томе најмање надао, видио да се остварује његов сан да се врати у Париз.

Развили су се напади на младог сликара. Али, ни Зоњић није сједио скрштених руку, већ је сликаре, који се буне, позвао на неку врсту двобоја. Предложио је да он својим сликама на изложби дода још неке које је имао, и нека поред тих његовим слика сликари изложе своје – нека се одвија тај страшни суд против Јована Зоњића. Полемички је закључио Радојко Јовановић, познатији као Раде Драинац, који пише да је жири⁸ први пут потрефио да награди доброг сликара, и да се његова сабраћа неправедно буне. Зоњић је, вели, готов сликар, а они који се буне још нијесу изашли из школске клупе. Они који се буне сликарски су реакционари, који праве колоростичке фотографије⁹.

Године 1935. Зоњић учествује на конкурсима за уређење сликама унутрашњости зграде Народне скупштине у Београду.

Међу неколико награђених, од приспјелих 173 сликарска рада, награђен је, другом наградом, за слику за велики клуб, под мотом „Крш”, под бројем 64, уз констатацију да је сликарски добра и да „по сижеу и композицији задовољава”¹⁰.

На другом конкурс, за слику за малу салу награђен је, такође другом наградом, за слику, „Мач”, под бројем 19, уз коментар: „Си-

⁷ То је била висока награда и у новчаном износу. Примјера ради, *Политика* је тада коштала динар.

⁸ Чланови су били: Вељко Петровић, шеф Одсека за уметност при Министарству културе, Момчило Живановић и Љубомир Ивановић (савјетодавни чланови ликовне секције Удружења пријатеља уметности „Цвијета Зузорић”), Бета Вукановић и Ристо Стијовић (представници Удружења ликовних уметника), и Драгиша Брашован, архитект, и Владимир Чернишевски, адвокат (представници прилагача), коцком бирани.

⁹ Главни незадовољници и полемичари били су Васа Поморишац и Михаило Петров.

¹⁰ Чланови жирија: Александар Дероко, ванредни професор Универзитета у Београду, Милан Кашанин, директор музеја кнеза Павла, Никола Краснов, архитект Министарства грађевина, Тома Росандић, вајар, др Стеле Франц, конзерватор Народног музеја у Љубљани, и др Бранко Шеноа, директор Умјетничке академије у Загребу.

же погодан. Композиција лепо уравнотежена и мирна. У неким моментима другог плана мало монотона. Детаљ добар”.

Исте године, на конкурс Црквене општине Сарајево, Зоњић добија прву награду (награду за извођење) за осликавање православне цркве Св. Преображења, у Новом Сарајеву. Том приликом, омогућена му је потпуна слобода у раду и сликарској концепцији.

Јован Зоњић: *Црнкиња*

Зоњићеве иконе задржале су основну традицију српског црквеног сликарства, али су технички, колористички и стилски сасвим у новом духу.

Ове послове Зоњић је обавио у краћим боравцима у земљи, јер је тада живио у Паризу.

На трећој самосталној изложби слика, на Правном факултету, у Београду, крајем 1937. и почетком 1938, Зоњић је изложио 48 композиција, пејзажа, портрета и цртежа.

Штампа је писала да је, у низу младих талентованих југословенских сликара, и Зоњић већ заузео своје мјесто. Саопштава да је, између осталог, учествовао и на једној покретној изложби француских сликара, која се представила у многим већим мјестима француске провинције – у ту групу примљен је захваљујући препорукама сликара Кислинга и Мане Каца, с којима је друговао и радио док је боравио у Паризу.

Јован Зоњић: *Мртва природа у црном оквиру*

Др Радоје Вукчевић, који је, отворио изложбу, представљајући „свог талентованог земљака”, рекао је да Зоњић не чини компромисе, да „слика отворених очију без позе и намере да се наметне”.

Истиче се да о „Зоњићу не зна само наш уметнички свет већ и иностранство”, као и да „велики француски критичари као Тибо Сисон, Гистав Коен и Ландовски у својим критикама певају читаве славопојке Зоњићу и упоређују га са великим светским мајсторима”.

Мане Кац, у посвети монографске књиге, у којој је Енмоа писао о Кацеу, а увод писао познати сликарски критичар Пол Фиран, Зоњића је назвао „сликарем великог талента”.

Пјер Крижанић, пише да га је „веома пријатно изненадио напредак и велика вредноћа тога младог талента”. Зоњић је, својим но-

вим дјелима, „чврсто закорачио својим сопственим кораком у уметност”, а његова „сликарска гама коју је донео из Париза у ближем контакту с нашом земљом, а нарочито његовим ужим завичајем, обogaћена је новим вредностима”.

Ђорђе Поповић сматра да се Зоњић креће у „пријатним сивим хармонијама, слика флеком”. Мотиви, и поред тога што су инспирисани често тешким догађајима из живота, „делују само као индиферентан повод сликању”.

Тодор Манојловић је видио да Зоњићева платна „дају – уз сачувани првобитни стил уметника – утисак веће зрелости и зналачкије, унутрашње и спољашње, техничке израђености”.

Група југословенских умјетника, 1939, излагала је у Паризу, и међу изложеним експонатима била је и *Црнкиња*, слика младог београдског умјетника Зоњића, коју је откупио Национални музеј модерне умјетности, у Паризу. Био је то први, и задуго, „једини рад који је представљао југословенску умјетност у том музеју”.

Одмах пошто су фашисти окупирали Париз, из Националног музеја модерне умјетности износили су данима слике и све их транспортвали у Њемачку. Међу њима и *Црнкињу*.

Управа тог музеја, у току 1958. године, обавијестила је Зоњића да обуставља трагање за *Црнкињом*, и позива га да, уколико жели да тај музеј има његову слику, понуди другу. Он је, преко француске амбасаде у Београду, понудио три слике, да одаберу једну која ће замијенити несталу. Музеј је одабрао слику *Мртва природа у црном оквиру*.

Слику је одабрао Жан Касу, познати француски књижевник и директор музеја, на предлог аташеа за културу Жирара, и амбасадора, у Београду, Брустра.

Жан Касу послао је, затим, Зоњићу писмо у којем каже да је избрана слика изванредна: „Кажу да је боја врло интересантна. Имам утисак да је то право сликарство. Са радошћу примамо једно дјело колико слободоумно толико и јако, које ће обогатити репрезентацију југословенске школе у Националном музеју модерне уметности”¹¹.

Слично писмо захвалности Зоњићу је упутио и Ж. Жожар, генерални директор „Умјетности и књижевности”.

¹¹ Касу је долазио у Црну Гору, и кад је ишао према Приморју, видјевши кршевити предео, узвикнуо је као – код Лубарде.

Ово је велико признање, не само Зоњићу, него и југословенском сликарству, нарочито када се зна колико је строг критеријум одабира слика галерије Националног музеја модерне умјетности у Паризу.

На четвртој самосталној изложби слика Јована Зоњића, приређеној у галерији Удружења ликовних уметника Србије, на Теразијама, средином априла 1953. године, изложени су претежно предјели и мртве природе¹².

Синиша Пауновић пише да Зоњићево стваралачко дјело, за наше умјетничке прилике „може послужити већ и сада као леп школски пример стваралачке доследности, одређености и свесности, од почетка стварања, шта се уметнички желело постићи”. Зоњић се, каже, наслонио на најбоље што је створило умјетничко наслеђе краја прошлог и почетка двадесетог вијека, и то не само југословенско већ и свјетско. Његово сликарство „никад није стагнирало, никад није ишло у манир, никад није имало ни две поновљене непотребне гаме у једној истој слици. Свако његово платно, сваки кутак његове слике имао је и има своје својствености, своју топлину и своју уметничку чар”.

Пауновић уочава да Зоњић не користи много боја. То су, најчешће, бијела, сива и зелена. Из њихових „тонова, контраста и односа извлачи максимум уметничке лепоте” и „зна да се распева у боји, да буде колористички разноврснији и жив као најживљи, изразити колористи”.

Зоњић је значајан сликар пејзажа. Његове мртве природе „имају виртуозност у тону, композицији и колориту који су истакнути и у његовим сличним мотивима још пре рата”.

У цртежима – тушем и оловком – показао је „још једном своју лепу занатску рутину и велико уметничко осећање за линију”.

Алекса Челебоновић подсећа на то да је Зоњић у старијој својој фази, тежи „језику површина, јасно одељених међу собом, које сједињује хармонизација боја. Драз таквог сликарства била би свакако у свођењу форми и боја тих површина на јасне и чврсте односе, при чему резултат опсервације, уколико га има, постаје јачи”.

Милан Маровић издваја пејзаж, „који показује страсну љубав умјетника за живот, покрете и лијепу природу, па ма како она сива и сурова са његових слика изгледала”. Он слика историју камена и човјека, и, при том, не удаљава их једно од другог. Чини то „са жа-

¹² Изложбу је отворио вајар Ристо Стијовић.

ром и смјелошћу умјетника, компонујући симфонију живота од та два нераздвојна елемента црногорског предјела на коме је и сам одгојен. Живот струји кроз његова платна смишљено и сложено са апсолутном озбиљношћу и непосредношћу. Он удружује с реализмом драмски инстинкт”. Портрети, иако их није велики број на овој изложби, студиозно су обрађени.

Ђорђе Поповић подсјећа да се Зоњић, који припада сликарским генерацијама средњих година, већ у младости, истакао лакоћом цртања „те је тај свој колорит покушао задржати у сликарству на рачун боја, одржавајући се у једном пријатном и лако валоризованом сивом складу”.

Младен Ломпар истиче да је Зоњић, не поводећи се ни за једним узором, „створио своју визију завичајног камења, која је имала особену поезију”. Та визија није била епска и чаровита, као Лубардина, „али је била аутентична и драгоцјени прилог свеопштем кретању наше умјетности”.

Зоњићеве слике сасвим другачије је видио Стојан Ћелић. За Зоњићево сликарство каже да је „карактеристична устаљеност колорита, изгубљена у затворености атељеске атмосфере, иако на изложби има највише предела. „Недостатак стваралачког импулса, сиромаштво идеја и несаживљеност са предметима чине ово сликарство, у веку тражења и већих заноса излишним”.

По казивању Лизе Крижанић, ова изложба је Зоњићу донијела више туге, но радости, а има података који говоре о томе да се Зоњић носио мишљу да је затвори прије рока¹³.

Почетком 1955, Зоњић је, у палати либанског националног комитета Унеско, у Бејруту, и у Удружењу ликовних умјетника Сирије, у Дамаску, изложио 43 слике. Углавном пејзаже и мртве природе из Црне Горе, и неколико портрета.

Либански листови на арапском, француском и енглеском језику, афирмативно су писали о Зоњићевој умјетности и објављивали репродукције његових слика.

Седму самосталну изложбу, у јуну и јулу 1959, у Умјетничком павиљону, у Титограду (Подгорица), на којој је Зоњић изложио 28 слика, организовало је УЛУЦГ, у знак признања за дугогодишњи

¹³ У писму, Божо Зоњић саопштата то исто. Био је присутан, на изложби, у то вријеме био је студент у Београду, да је један познати сликар критиковао Зоњића што не слика у духу социјалистичког реализма.

умјетнички рад „истакнутог сликара”, како у земљи тако и у иностранству.

Драгутин Вујановић закључује да се Зоњић рано ослободио сликарских ауторитета, тако да „његова индивидуалност убрзо превазилази те опсјене и тражи свој властити стил”. Зоњићево сликарство има „у себи неки сјај дивљине, као да је већ одболвало један вијек, као да се извукло испод прашине, запахнуто маглом сјете из које, као под неким рефлектором, зрачи неко златно треперење”. Иако, на први поглед, концентришу мирноћу, управо због тог његовог сликарског наума, Зоњићеве слике, само наизглед мирне, израстају у „малу унутарњу драму”.

Олга Перовић карактерише Зоњића као „повученог и носталгичног мајстора деликатних хроматских складова”, и, ствараоца „веома изграђене ликовне културе, племенитог сликарског рукописа, валеријски разуђеног тоналитета”.

Послије Зоњићеве смрти, његове слике биле су заступљене на готово свим изложбама на којима је представљана црногорска ликовна умјетност.

Осим сликарством, Зоњић се бавио ратним плакатом, илустрацијом, фоклором, промишљао о ликовној умјетности, полемисао, показао смисао за књижевно стварање.

Готово неподјељено је мишљење ликовне критике да је Зоњић један од најзначајнијих сликара на прелазу из академизма у модерно сликарство.

Истицано је да се Зоњић угледао на Сезана. Уочен је и утицај Мила Милуновића на Зоњића. Свакако, он је, у почетку, док није пронашао сопствени израз, личио на понекога. У најбољим својим сликама, међутим, нашао је специфичан угао посматрања и реализације свог умјетничког наума.

Неколико аутора истакло је, с правом, психологију амбијента у његовим портретима.

Уочено је и то да Зоњић ствара по најдубљем умјетничком нагону, да се у основи његовог сликарског рада увијек налазило – што је случај са свим истинским умјетницима – одушевљење. То и говори о томе да он јесте умјетник, утолико већег формата, уколико је више слиједио свој унутрашњи глас.

Виолентност је испољавао у личним односима. На својим сликама, међутим, смиривао је и своју страст, али и транспоноввао црногорску историју.

Критичари су уочили да је Зоњић „проговарао” редуцираним ликовним средствима, односно, да је једноставно рјешавао сликарске науке. Нијансирање, често, једне боје и тоналитетом стварање привидно више боја, управо крије у себи драматику – испод привидно мирне површине дјелује неслућен интензитет. Продубљивање боје нијансирањем, тоналитет, његова је сликарска опсесија.

Уз редуцираност боје, Зоњићева карактеристика, и заслуга, јесте у томе што је настојао да „нестане” контура предмета којег третира, тако да се мотив реализује као издвајање и потенцирање његове унутрашње структуре. То је, у ствари, оно највидљивије, по чему он превазилази стил академизма.

Његове слике, својом тамном гамом, личе на музејске експонате, који носе у себи снагу која нас привлачи, која нас задржава поред себе, иако нас, на другој страни, очекују и маме, најновија достигнућа умјетности, често толико натурално-живописна, као кад уђемо у месару, у операциону салу, или у васионски брод.

Зоњић није дуго живио да новим дјелом, даљим својим усавршавањем, из себе извуче максимум, којем је тежио. Али, у најбољим сликама довољно је снажан да припада великанима – не само црногорске, већ и југословенске умјетности.

Dobrašin JELIĆ

ABOUT JOVAN ZONJIĆ, THE PAINTER

Summary

Jovan Zonjić is a member of the second generation of authentic imaged creators of Montenegro, and besides Petar Lubarda and Milo Milunović, he is one of our the most significant painters.

As a painter, he was growing in Belgrade and Paris, where he finished the best schools of art.

His canvases are situated in private collections and in the most important institutions of Montenegro and Serbia, as well as in the Museum of Modern Art in Paris.

There was no a single day on this world for Zonjić without his pursuit to drag out his best by some new work, by his further development. However, in his best canvases he is sufficiently powerful to belong to the greatest artists of not only Montenegrin and Belgradian but also of Yugoslav art.

